

УДК 323:314.15(=161.2):061ЄС

**Мілова М. І.**

д-р політ. наук, професор,  
кафедра політології,  
ОНУ імені І. І. Мечникова,  
к. 35, Французький бульв., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна  
E-mail: maryskamilova@gmail.com  
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4215-1264>  
DOI: <http://doi.org/10.18524/2707-5206.2023.36.288721>

**Трушевич Г. Б.**

викладач,  
кафедра політології,  
ОНУ імені І. І. Мечникова,  
к. 35, Французький бульв., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна  
E-mail: anya.trushevych@gmail.com  
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3793-1074>  
DOI: <http://doi.org/10.18524/2707-5206.2023.36.288721>

## УКРАЇНЬСЬКА МІГРАЦІЯ В ЄВРОПУ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНЬСЬКОЇ ВІЙНИ: ПОЛІТИКА ВРЕГУЛЮВАННЯ

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року, яке й досі триває, стало новим викликом для сучасного світу та завдало ще більше проблем регіонального та глобального розвитку, спровокувавши колосальні потоки вимушеної міграції українських громадян, яка, на думку дослідників, не має аналогів і значно перевершує всі попередні. Масовий потік біженців з України додав значних проблем до міграційної кризи в Європі, яка була викликана попереднім значним напливом мігрантів із Близького Сходу та Африки, значно ускладнивши її гуманітарну складову.

Актуальність вивчення цих процесів постійно зростає та доводить, що міграція є не тільки соціально-політичною, демографічною, але й науковою проблемою, яка потребує значної консолідації сил дослідників задля розв'язання проблем, що зумовлені цими процесами. Предметом аналізу даної роботи є вимушена міграція українських громадян та її наслідки, спровокована саме російсько-українською війною.

У статті проаналізовано теоретичний доробок українських дослідників у вивченні української міграції в Європу. Визначено її особливості в порівнянні з іншими типами міграції. Окреслено проблеми мовної, ціннісно-культурної, психологічної та соціальної адаптації на підставі аналізу результатів соціологічних опитувань та багаточисельних прикладів повернення мігрантів в Україну. Проведено аналіз багатосторонньої гуманітарної допомоги біженцям та основних напрямів політики ЄС щодо регулювання міграційних потоків із лютого 2022 року до літа 2023 року. Опрацьовано значну кількість документів, які склали нормативно-правову базу міграційної політики ЄС щодо українських біженців, а також співпраці з різними інституціями України. Визначено різні аспекти наслідків міграції для України.

**Ключові слова:** міграція, російсько-українська війна, вимушена міграція, міграційна криза, політика ЄС, соціальна робота.

**Постановка проблеми.** У сучасному світі міжнародна міграція стала однією з найпотужніших рушійних сил, яка формує не лише контури глобальної економіки та політики, але й соціокультурний ландшафт майбутнього. Російсько-

українська війна стала одним із викликів, що впливає на зміну контурів глобального та регіонального світоустрою. Раптове переміщення великої кількості українських громадян внаслідок війни створює нові виклики та збільшує вже наявні як для приймаючих сторін (в основному європейських держав, міст, громад, де була надана всебічна гуманітарна допомога біженцям), так і для міст та селищ України, з яких відбувся відтік людей. Сьогодні виникла гостра потреба проведення нових наукових досліджень стану та наслідків міжнародних міграційних процесів у зв'язку з новими викликами, зокрема впливом російсько-української війни на сучасні соціально-економічні, політичні та культурно-ціннісні процеси глобального та регіонального розвитку.

**Аналіз останніх досліджень.** У зарубіжному науковому дискурсі проблеми сучасної міжнародної міграції постійно досліджувалися в межах значної кількості наукових напрямів (соціально-економічний, етнокультурний, політологічний та ін.). Велику увагу біло приділено аналізу процесів задля напрацювання стратегії міграційної політики та шляхів управління такими процесами, які є об'єктивним явищем міжнародного характеру. Одним із найкращих творів останніх років є книга відомого болгарського інтелектуала І. Крестева «Після Європи», у якій він надав блискучий нестандартний аналіз проблем сучасної Європи (політична дестабілізація, спровокована міграцією з Африки та Близького Сходу; розквіт ультраправого популізму, відродження націоналізму і т. ін.), підкреслюючи, що міграція є «революцією ХХІ ст., яка може стати головною причиною розпаду Європи» (Krstev, 2017, p. 24).

В українському науковому дискурсі періоду незалежності проблеми міграції набули значної уваги дослідників. Теоретико-методологічна база створювалась співробітниками науково-дослідних центрів та інститутів, зокрема Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України (Ukrainian society: migration dimension: national report, 2018) (сектор міграційних досліджень – найвідоміші дослідники – О. Малиновська (Malynovska, 2018), А. Позняк (Pozniak, 2019; 2020)), Національним інститутом проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України та регіональних наукових та університетських центрах досліджень (Uzun, 2019). Серед відомих дослідників С. Білошицький (Biloshytskyi, 2015), О. Прибиткова, Т. Драгунова, О. Палагнюк та ін., значна частина досліджень яких присвячена аналізу міграційних процесів та політики їх регулювання в Україні, її причин та наслідків із різних підходів (демографічні, соціальні, інтелектуальні, ціннісні та ін.). Зовнішня міграція значною мірою проаналізована в контексті трудової міграції, за якою Україна посідала одне з перших місць у Європі.

Однак, іншого погляду потребує аналіз вимушеної міграції та її специфіки у зв'язку з агресією Росії проти України, яка спровокувала раптову внутрішню та особливо зовнішню міграцію громадян України. Одним із найперших доробків є робота Т. Рендюка, у якій уперше досліджено стан, динаміку міграції, негативний вплив російської агресії на демографічну ситуацію та майбутні наслідки для генофонду України (Rendyuk, 2022). За цей рік активізувалися дослідження впливу російсько-української війни на інші аспекти європейської політики (Brusylovska, 2022). Однак вивчення цієї проблеми залишається однією з найактуальніших для української політичної науки та стає предметом постійного обговорення на наукових конференціях, круглих столах у різних регіонах України.

**Метою статті** є аналіз політики Євросоюзу щодо регулювання міграційного потоку біженців з України, надання багатосторонньої гуманітарної допомоги й забезпечення захисту. Теоретико-методологічним підґрунтям статті обрано застосування системного підходу, який дозволив представити комплексне бачення європейської ситуації з врегулювання міграційної хвилі з України та визначити основні конкретні рішення й дії щодо її розв'язання. Формально-юридичний метод використано в аналізі законодавчих актів та інших нормативно-правових документів; нормативно-ціннісний підхід дає змогу з'ясувати проблеми мовної, психологічної, культурної та соціальної адаптації життя українських громадян за кордоном.

**Виклад основного матеріалу.** Такий неочікуваний масовий наплив українських біженців загострив європейську міграційну кризу та потребував негайних рішень з боку керівництва ЄС щодо надання притулку та забезпечення гуманітарної допомоги в цілому. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців підраховано, що в Європі зареєструвалися понад 5 мільйонів українських біженців, які набули статусу тимчасового захисту. Із початку 2023 року їхня кількість збільшилася на 185 тисяч осіб у порівнянні з кінцем січня. Найбільше українських біженців у сусідній країні – Польщі – 1,577 мільйонів осіб. На другому місці опинилася Німеччина – 922 тисячі біженців з України, а на третьому – Чехія з 502 тисячами українців. Понад 123 тисячі громадян України отримали захист у Румунії, 112 тисяч – у Словенії, понад 173 тисячі – в Італії, понад 171 тисячу – в Іспанії. Ще понад 191 тисяча українців осіли у Великій Британії. Загалом із початку широкомасштабного російського вторгнення в Україну в Європі було зафіксовано понад 8 мільйонів українських біженців, у тому числі й ті громадяни, які повернулися додому або поїхали до інших країн світу (How many Ukrainians have received protection in the EU, 2023).

Однак, за іншими даними на 1 травня 2022 року 5,6 млн українців були вимушені залишити – тимчасово або назавжди – територію України. Більшість із них поїхала до Польщі – понад 3 млн осіб. За останніми даними, до Румунії також виїхало понад 817 тис. осіб, до Угорщини – майже 520 тис., до Молдови – понад 443 тис., до Словаччини – майже 372 тис. і до Білорусі – понад 25 тис. (Almost 5.5 million refugees have already left Ukraine – UN, 2022). Отже, дружні та сусідні з Україною центрально- та південноєвропейські держави прийняли першу та найбільш складну хвилю вимушених переселенців з України, хоча в ці дані не увійшла інформація про всі держави. За даними НБУ, від початку повномасштабного вторгнення станом на 15 листопада 2022 року за межі України виїхало 15,3 млн громадян. Більше половини з них – 7,7 млн – повернулися назад, однак 7,6 млн українців досі перебувають за кордоном (Ukrainian migrants in Europe are not a burden, but a valuable human capital, 2022). Взагалі слід підкреслити, що конкретних остаточних показників поки немає та навряд чи на сьогодні це можливо, враховуючи те, що значна кількість людей влітку та восени 2022 року поверталася додому та знов виїжджала за кордон. Цей процес продовжується й сьогодні. Поки не вдається надати чітку інформацію щодо статистичних показників, які постійно змінюються, враховуючи динаміку процесів.

Після військового вторгнення Росії в Україну ЄС, дійсно, відреагував негайно та продемонстрував дієву солідарність, підтримуючи людей, які потребують допомоги та захисту. Це включало безпосередню гуманітарну допомогу, надзвичайний

цивільний захист, підтримку на кордоні, а також захист тим, хто рятується від війни. Уперше у своїй історії ЄС ввів у дію Директиву про тимчасовий захист, яка запроваджувала нормативно-правові положення для допомоги у врегулюванні масового прибуття людей. Водночас Європейська комісія (ЄК) дуже швидко розпочала координацію з країнами ЄС для збору інформації про ситуацію на місцях та запобігання торгівлі людьми. У перші дні прибуття біженців у Європу була створена відкрита та доступна інформаційна сторінка «Практична інформація для людей, які рятуються від війни і приїжджають до ЄС». Уся ключова інформація надавалася англійською, українською та російською мовами про свої права щодо тимчасового захисту, переміщення в межах ЄС, доступу до житла, охорони здоров'я, освіти та робочих місць. Тут також можна було знайти номери телефонів гарячих ліній і контактних пунктів державних органів та практичну інформацію про ключові організації в ЄС, які допомагають тим, хто рятується від війни (Financial Assistance to Ukrainians in Europe: How to Apply for Payments (Part 1), 2022).

Генеральний директорат з питань міграції і внутрішніх справ (DG HOME) координує Платформу солідарності, яка об'єднує країни ЄС, міжнародних партнерів та агенції ЄС для забезпечення імплементації Директиви про тимчасовий захист. Її роль полягала в моніторингу потреб, визначених у країнах ЄС, та в координації оперативного реагування. Платформа солідарності також залишається загальним форумом для обговорення з метою сприяння реалізації Плану з 10 пунктів, представленого ЄК після засідання надзвичайної Ради з питань правосуддя та внутрішніх справ від 28 березня 2022 року (Financial Assistance to Ukrainians in Europe: How to Apply for Payments (Part 1), 2022).

Платформа солідарності продовжує доводити свою корисність у загальній координації заходів з реагування ЄС на російську агресію проти України, пропонуючи неформальний простір (як правило, онлайн-простір) для нарад з метою швидкого узгодження оперативних та політичних відповідей ключовими зацікавленими сторонами. Платформа солідарності, координована Генеральним директоратом з питань міграції і внутрішніх справ, об'єднує країни ЄС, держави-учасниці Шенгенської угоди, агентства ЄС (зокрема, Агентство ЄС з питань притулку, Європейське агентство прикордонної і берегової охорони Frontex та Європол), МОМ, УВКБ ООН та інших партнерів, включно з організаціями громадянського суспільства в конкретних форматах зустрічей, українські державні органи та міжнародних партнерів.

Співпраця з міжнародними партнерами відіграє ключову роль. Партнери ЄС, такі як США, Канада та Сполучене Королівство, беруть участь у засіданнях Платформи солідарності, присвячених міжнародному співробітництву.

Крім того, велике значення має залучення українських державних органів в Україні, українських посольств і консульств у державах-членах ЄС. Платформа солідарності регулярно залучає українські державні органи для оцінки потреб та вирішення потенційних проблем, з якими стикаються громадяни України в ЄС. ЄК також регулярно співпрацює з організаціями громадянського суспільства за допомогою Платформи солідарності, двосторонніх зустрічей та на місцях через співробітників ЄС у відповідних державах-членах. Цей перелік оперативного реагування на надання гуманітарної допомоги біженцям з України можна продовжувати. Слід звернути увагу на тісну співпрацю з урядами країн-членів, достатньо цікаві варіанти програм, які враховували інтереси національних уря-

дів, громадянського суспільства з метою збереження громадського спокою, безпеки та важких процесів адаптування до нових реалій.

Цікавим є досвід Румунії як із початку війни, так і сьогодні. Люди, що приймали громадян, які прибули з України, отримували щомісячні грошові виплати на житло та харчування. Але з 1 травня в програму «Допомога 50/20» внесені зміни, які теж позитивно сприйняті. Нова фінансова допомога надаватиметься до 31 грудня 2023 року таким чином: за перші 4 місяці поспіль 2000 лей щомісяця на сім'ю на витрати на проживання; 750 лей на місяць на одну особу на витрати на проживання; 600 лей на місяць на особу на харчування. Починаючи з 5 місяців до кінця 2023 року: 2000 лей щомісяця на сім'ю на витрати на проживання; 750 лей на місяць на одну особу за проживання (The 50/20 program, 2022). Ця програма була сприйнята громадянами Румунії дуже позитивно, заохочувала їх до сприяння у вирішенні проблем біженців, збереження толерантного ставлення до вимушених біженців та спокійної реакції в суспільстві.

У Німеччині дещо інша ситуація за останні місяці (Which federal states in Germany are accepting Ukrainians in 2023: financial assistance and useful information for refugees, 2023). За даними МВС ФРН, до німецького реєстру іноземців на 2 січня 2023 року було внесено 1045854 українці, які рятуються від війни. Приблизно 80 відсотків із них – жінки, близько третини – діти й підлітки. «У розв'язанні різноманітних проблем, пов'язаних із біженцями, ми досягли меж своїх можливостей», – констатував на пресконференції в Берліні 4 січня президент Об'єднання німецьких міст і громад (DStGB) Уве Брандль (Uwe Brandl). Головна проблема, на яку він вказав, – житлова. Велика кількість українських біженців оселилися в друзів, знайомих і просто небайдужих німців. «Але це не може бути постійним рішенням, – казав Брандль, – необхідно знайти інше». Тобто йдеться про деяку втому за рік війни від проблем біженців. За оцінками німецької комунальної влади, понад 40 відсотків біженців з України планують залишитися в Німеччині й після війни – якщо і не назавжди, то на доволі тривалий час. Це означає, що тема інтеграції, і особливо тема залучення до трудового життя, набуває дуже важливого значення, – каже Уве Брандль, зазначаючи, що понад 430 тисяч українських біженців перебувають у працездатному віці й мають хорошу кваліфікацію. Тому вважає він: «Вкрай необхідно швидше усувати мовні бар'єри та пропонувати курси спеціалізації й підвищення професійної кваліфікації, знижувати поріг визнання українських дипломів і свідоцтв» (Germany's capacity to accept refugees from Ukraine is at its limit, 2023).

Не менш важливою, за його словами, є інтеграція приблизно 200 тисяч українських дітей, які прибули до Німеччини насамперед із матерями. «Необхідно швидко та інтенсивно займатися їхнім включенням у нашу систему освіти, – переконаний Брандль, – ...діти, які швидко освоюються в нашій системі дитячих садків і шкіл, мають чудові шанси знайти в Німеччині другу батьківщину» (Germany's capacity to accept refugees from Ukraine is at its limit, 2023). Як пише Т. Рендюк, із початку повномасштабної війни РФ проти України в Польщі народилося понад 600 українських немовлят. Вони автоматично отримали право стати і громадянами Республіки Польща, замість того, щоб бути лише повноправними українськими громадянами. Така ситуація простежується і в інших країнах, де поза своєї волі опинилося чимало вагітних жінок-українок (Rendyuk, 2022, p. 12–13). Це, безумовно, важлива та дуже болюча проблема майбутнього України.



Вплив українців на економіки країн, що їх приймають, не лише негативний. Українські мігранти стимулювали споживчий попит і підтримували економічну активність у час, коли світова економіка почала занурюватися в рецесію. Це означає, що мільярди доларів з української банківської системи працювали на пожвавлення споживчих ринків європейських держав. Це відбувалося в час, коли у громадян країн ЄС не було бажання витратити гроші через високу інфляцію. Наприклад, у Польщі та Естонії українці спричинили справжній купівельний бум. Як свідчать дані Нацбанку, у перші місяці міграції українці витрачали в Польщі та інших європейських країнах переважно свої українські заощадження. Обсяги витрат українців за кордоном у 2022 році зросли в рази порівняно з аналогічними витратами в довоєнний період. За даними НБУ, лише за перші півроку 2022 року витрати валюти з українських банків за статтею «Подорожі» були на третину більшими, ніж за весь попередній рік, та досягли понад 5 млрд доларів (How many Ukrainians spent abroad, 2023). Як зауважив Голова НБУ А. Пишний, за час вимушеного перебування за кордоном найбільші обсяги витрат українців (по суті досить відчутний внесок у національні економіки країн ЄС) здійснені в Німеччині та прикордонних з нами країнах – насамперед Польщі, а також Словаччині й Румунії. Такий висновок наші аналітики зробили за результатами опитування п'яти українських банків, які є лідерами з випуску банківських карток (Ukrainian migrants in Europe are not a burden, but a valuable human capital, 2022).

**Висновки.** Російсько-українська війна додала інші характеристики до міграційних процесів українських громадян: якщо раніше йшлося про економічну / трудову та освітянську хвилю, то зараз – про хаотичну, неконтрольовану, багаторівневу з соціальної, професійної та освітньої точок зору еміграцію та невідзначені її наслідки.

Україні та її громадянам, які опинилися в стані вимушених мігрантів, була надана безпрецедентна своєчасна, організаційна гуманітарна допомога, яка була запроваджена низкою програм ЄС різної спрямованості щодо підтримки українських мігрантів, які працюють ще сьогодні та працюватимуть у такому режимі до кінця поточного року. Але в останні роки ЄС демонстрував свої слабкі сторони, що полягають у наявності протиріч між державами-членами, зростанням безпеки у зв'язку з міграційною кризою, євроскептичними настроями та проблемами політичного й фінансово-економічного характеру. Із початком російсько-української війни такі проблеми значно зросли та додали навантаження як на загальний бюджет ЄС, так і бюджети окремих держав, куди рушили біженці з України. Крім того, через півроку перебування в країнах ЄС (Польща, Болгарія, Німеччина) позначилися прояви деякої радикальної позиції місцевих громадян та політичних сил, які провокували ці настрої, відносно перебування українських біженців та витрачання на них значних коштів платників податків і т. п., але це тема окремого дослідження.

Слід визначити деякі наслідки вимушеної міграції українських громадян під час російсько-української війни. Серед негативних результатів – еміграція молодого покоління громадян України, насамперед жінок репродуктивного віку, яка завдає значного зниження кількості населення держави в цілому. Але найбільшу втрату спричиняє примусова незворотна еміграція, що негативно впливає на генофонд українського народу.

Також втрачається інтелектуальний потенціал, загострюються соціальні, соціокультурні аспекти, наприклад, розділені неповні родини, відсутність можливості повернутися, бо зруйновані будинки тощо. Окремою є проблема мовної, ціннісної, психологічної та соціальної адаптації в цілому, про що свідчать соціологічні опитування та багаточисельні приклади повернення мігрантів в Україну.

Україна є не лише реципієнтом міжнародної макрофінансової допомоги, але й через своїх мігрантів – своєрідним донором та відчутним фактором на міжнародному (європейському) ринку праці в довгостроковому періоді. Українські мігранти – скоріше актив для економік країн ЄС. Це свідчить про відносно високий рівень якості людського капіталу в Україні, його високу конкурентоздатність, навіть в екстремальних умовах.

Ще один момент, на який слід звернути увагу: набуття досвіду життя в державах ЄС за їхніми правилами, нормами, вимогами, в іншому культурному середовищі, не завжди з найкращими робочими місцями може вплинути як із позитивного боку для окремої частини мігрантів, особливо молодій генерації, так і з негативного – сприяти зростанню євроскептицизму та впливати на підтримку / непідтримку євроінтеграційного курсу України, який визначено як стратегію розвитку держави. Питань багато, на які поки немає відповідей, щодо перспектив, тобто якою буде Україна в найближчі часи. Вони залишаються темою для наступних наукових досліджень.

## References [Список використаної літератури]

- Almost 5.5 million refugees have already left Ukraine – UN. (2022, April 30). TSN. Retrieved from: <https://tsn.ua/ato/z-ukrayini-vzhe-viyihali-mayzhe-5-5-milyonabizhenciv-oon-2050408.html> [in Ukrainian]. [З України вже вийшли майже 5,5 мільйона біженців – ООН. ТСН. 2022. 30 квітня. URL: <https://tsn.ua/ato/z-ukrayini-vzhe-viyihali-mayzhe-5-5-milyonabizhenciv-oon-2050408.html> (дата звернення: 15.05.2023).]
- Biloshytskiy, S. (2015). Modern International Migration as a Political Problem and Object of Political Science. *Scientific Notes of I.F. Kurasa Institute of Political and Economic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 4(78), 142–158 [in Ukrainian]. [Білошицький С. Сучасна міжнародна міграція як політична проблема та об'єкт політичної науки. *Наукові записки ІІІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 4(78). С. 142–158.]
- Brusylovska, O.I. (2022). Russian-Ukrainian War: Previous Lessons for the EU and Scenarios for the Future. *Politicus*, 2(1), 15–22 [in Ukrainian]. [Брусилівська О.І. Російсько-українська війна: попередні уроки для ЄС та сценарії майбутнього. *Політикус*. 2022. № 2(1). С. 15–22.]
- Despite current challenges, the impact of forced migration from Ukraine on the economies of recipient countries will be positive in the long run – NBU study. (2022, December 15). NBU [in Ukrainian]. [Попри поточні виклики, вплив вимушеної міграції з України на економіки країн-реципієнтів у перспективі буде позитивним – дослідження НБУ. НБУ. 2022. 15 грудня. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/popri-potochni-vikliki-vpliv-vimushenoyi-migratsiyi-z-ukrayini-na-ekonomiki-krayin-retsipiyentiv-u-perspektivi-bude-pozitivnim--doslidjennya-nbu> (дата звернення: 15.05.2023).]
- Financial Assistance to Ukrainians in Europe: How to Apply for Payments (Part 1) (2022, October 19). Visit Ukraine [in Ukrainian]. [Фінансова допомога українцям в країнах Європи: як оформити виплати. Visit Ukraine. 2022. 19 жовтня. URL: <https://visitukraine.today/ru/blog/1041/financial-assistance-to-ukrainians-in-eu-countries-how-to-issue-payments-part-1> (дата звернення: 15.05.2023).]
- Germany's capacity to accept refugees from Ukraine is at its limit (2023, January 5). DW [in Ukrainian]. [Можливості ФРН приймати біженців з України – на межі. DW. 2023. 5 січня. URL: <https://www.dw.com/uk/mozlivosti-frn-prijmati-bizenciv-z-ukraini-na-mezi/a-64291823> (дата звернення: 15.05.2023).]
- How many Ukrainians spent abroad (2023, January 10). *Ekonomichna Pravda*. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/> [in Ukrainian]. [Скільки українці витрачали за кордоном. *Економічна правда*. 2023. 10 січня. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/> (дата звернення: 15.05.2023).]

- How many Ukrainians have received protection in the EU (2023, April 2). *Apostrophe*. Retrieved from: <https://apostrophe.ua/ua/news/world/europe/2023-04-02/skolko-ukraincev-poluchili-zaschitu-v-es-dannye-oon/294362> [in Ukrainian]. [Скільки українців отримали захист в ЄС. *Апостроф*. 2023. 2 квітня. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/world/europe/2023-04-02/skolko-ukraincev-poluchili-zaschitu-v-es-dannye-oon/294362> (дата звернення: 17.05.2023).]
- Krastev I. (2017). *After Europe*. University of Pennsylvania Press, 144 p. [in English].
- Malynovska, O.A. (2018). *Migration policy: global context and Ukrainian realities: monograph*. Kyiv: NISS [in Ukrainian]. [Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. Київ: НІСД, 2018. 472 с.]
- Migration and Home Affairs (2023, May 16). *The European Commission*. Retrieved from: [https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/migration-and-home-affairs\\_en](https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/migration-and-home-affairs_en) [in English].
- Potential contribution of Ukrainian refugees to the labor force in European host countries (2022, July 27). OECD [in English].
- Pozniak, O. (2019). Problems of immigration policy in the context of ethno-political development. *Scientific notes*, 3–4(99–100), 364–373 [in Ukrainian]. [Позняк О. Проблеми імміграційної політики в контексті етнополітичного розвитку. *Наукові записки*. 2019. № 3–4(99–100). С. 364–373.]
- Pozniak, O. (2020). External labor migration from Ukraine: the impact of COVID-19. *Demography and Social Economy*, 4(42), 25–40 [in Ukrainian]. [Позняк О. Зовнішня трудова міграція з України: вплив COVID-19. *Демографія та соціальна економіка*. 2020. № 4(42). С. 25–40.]
- Rendyuk, T. (2022). Forced migration in the extraordinary conditions of the Russian-Ukrainian war and its negative consequences for the gene pool of Ukraine. *Folk art and ethnology*, 3(395), 5–14 [in Ukrainian]. [Рендюк Т. Вимушена міграція в надзвичайних умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України. *Народна творчість та етнологія*, 2022. Вип. 3(395). С. 5–14.]
- The 50/20 program. *Dopomoha*. Retrieved from: <https://dopomoha.ro/en/the-5020-program> [in English].
- Ukrainian migrants in Europe are not a burden, but a valuable human capital (2022, December 10). *Ekonomichna Pravda*. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/15/695056/> [in Ukrainian]. [Українські мігранти в Європі – не тягар, а цінний людський капітал. *Економічна правда*. 2022. 10 грудня. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/15/695056/> (дата звернення: 15.05.2023).]
- Ukrainian refugees tell about their vision of Polish-Ukrainian relations – survey (2023, April 8). *UNIAN* [in Ukrainian]. [Українські біженці розповіли про бачення польсько-українських взаємин – опитування. *УНІАН*. 2023. 8 квітня. URL: [https://www.unian.net/society/ukrainskie-bezhency-v-polshe-rasskazali-o-videnii-polsko-ukrainskih-vzaimotnosheniy-opros-12209931.html?utm\\_source=unian&utm\\_medium=read\\_more\\_news&utm\\_](https://www.unian.net/society/ukrainskie-bezhency-v-polshe-rasskazali-o-videnii-polsko-ukrainskih-vzaimotnosheniy-opros-12209931.html?utm_source=unian&utm_medium=read_more_news&utm_) (дата звернення: 15.05.2023).]
- Ukrainian society: migration dimension: national report (2018). Kyiv: *Ptukha Institute of Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 396 [in Ukrainian]. [Українське суспільство: міграційний вимір: нац. доповідь. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2018. 396 с.]
- Uzun, Y.V. (2019). Management of migration processes: global and regional trends. *Politicus*, 2, 56–65 [in Ukrainian]. [Узун Ю.В. Управління міграційними процесами: глобальні та регіональні тенденції. *Політикус*. 2019. № 2. С. 56–65.]
- Which federal states in Germany are accepting Ukrainians in 2023: financial assistance and useful information for refugees (2023, January 31). *Visit Ukraine*. Retrieved from: <https://visitukraine.today/uk/blog/1456/yaki-federalni-zemli-v-nimeccini-priimayut-ukrainciv-u-2023-finansova-dopomoga-ta-korisna-informaciya-dlya-bizenciv> [in Ukrainian]. [Які федеральні землі в Німеччині приймають українців у 2023: фінансова допомога та корисна інформація для біженців. *Visit Ukraine*. 2023. 31 січня. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1456/yaki-federalni-zemli-v-nimeccini-priimayut-ukrainciv-u-2023-finansova-dopomoga-ta-korisna-informaciya-dlya-bizenciv> (дата звернення: 15.05.2023).]

**Стаття надійшла до редакції 27.06.2023**



**Milova M. I., Trushevych H. B.**

Department of Political Science,

Odesa I. I. Mechnikov National University,

r. 35, Frantsuzkyi blvd, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine

## **UKRAINIAN MIGRATION TO EUROPE AT THE PERIOD OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: POLITICS OF REGULATION**

### **Summary**

Russia's full-scaled invasion to Ukraine on the 24th of February 2022, which is still on, has become a new challenge for a modern world and has caused more problems to regional and global development as well as provoked colossal forced migration flows of Ukrainian citizens. The migration that according to researchers has no analogues and significantly surpasses all the previous ones. A massive influx of refugees from Ukraine added significant problems to migrant's crisis of Europe, that was which was caused by the previous colossal influx of migrants from the Middle East and Africa, complicating its humanitarian component.

The relevance of the study of these processes is constantly growing and proves that migration is not only a social, political, but also a scientific problem, which requires a significant consolidation of the forces of the scientific community in order to solve the problems caused by these processes. The subject of analysis of this work is the forced migration of Ukrainian citizens and its consequences, provoked precisely by the Russian-Ukrainian war.

The article analyzes the theoretical surveys of Ukrainian researchers in the study of Ukrainian emigration to Europe. Its features are determined in comparison with other types of migration. The problems of linguistic, value-cultural, psychological and social adaptation are outlined on the basis of the analysis of the results of sociological surveys and numerous examples of the return of migrants to Ukraine.

An analysis of multilateral humanitarian assistance to refugees and the main directions of the EU policy regarding the regulation of migration flows from February 2022 to the summer of 2023 was carried out. A large number of documents that formed the normative and legal basis of the EU migration policy in relation to Ukrainian refugees, as well as cooperation with various institutions of Ukraine, were developed. Different aspects of the consequences of forced migration for Ukraine are defined.

**Key words:** migration, Russian-Ukrainian war, forced migration, migration crisis, EU policy, social work.